

Ст.н.с. д-р Иван Батанджиев на 80 години

Иван Батанджиев е роден на 18 януари 1936 г. в гр. София. Известни личности в рода са дядо му Христо Батанджиев (един от създателите на ВМРО заедно с Даме Груев, Христо Татарчев, Петър Попарсов, Иван Хаджиниколов и Андон Димитров) и баща му Иван Батанджиев (един от създателите на Националната футболна дивизия, футболен съдия и известно време зам.-председател на тогавашния футболен съюз). Женен е, с две деца.

Основите в образованието на Иван Батанджиев се полагат в Deutsche Schule (1943–1944), учението продължава в прогимназия „Т. Минков“ (1943–1949), II-ра мъжка Софийска гимназия (22-ро средно у-ще) (1949–1953) и завършва в Минно-геоложкия институт с квалификация инженер-геолог проучвател (Проучване на полезните изкопаеми) (1953–1958).

Началото на професионалния му път е в района на с. Вършило с полиметални минерализации от щокверков и скарнов тип – Бургаска геологопроучвателна бригада (1958–1961). От 1961–1962 г. той е в ПИЕС „Енергопроект“, като извършва проучването на перлитовото находище „Джебел“, авторския контрол и допълнителното проучване на строящия се ХВ „Ивайловград“.

30 години от живота на Иван Батанджиев (1962–1992) са свързани с Геологическия институт „Страшимир Димитров“ при Българската академия на науките. Научните му изследвания са в областта на структурно-тектонския анализ (микро- и макро-), структурния контрол на епитермални рудни минерализации (главно златно-сребърни), развитието на постмагматичната хидротермална дейност в зоните на киселинно извличане и късноалкалния стадий на хидротермалния процес.

Сред първите му изследвания и публикации са тези за земетресенията в Скопие (1965) и Перник (1966), които са част от структурните му изучавания на земетресенията от 1962 до 1968 г. (предимно в България). И. Батанджиев участва дейно в създаването на морската геология в България (1965–1970).

Още като млад научен работник патентова „Геолого-тектонски компас“ (авторско свидетелство № 11441/1966 г.). Всичко по този компас, заедно с чертежите, е предоставено от българска страна безвъзмездно на завода във Фрайберг. С него и сега работят не само нашите геолози. Навремето мнозина се отнасяха скептично, че това е дело на инж. Иван Батанджиев. А компасът е факт! Неспokoйният му творчески дух и приложен усет го подтикнаха след години да се занимава с обработка на скъпоценни камъни и изработка на бижута, като сам конструира необходимата машина.

В подготовката за колективната монография „Тектоника на Предбалкана“ (1971, ред. Е. Бончев) И. Батанджиев е изпълнител във всички теренни работи от вр. Ком до Козята стена. Картира Лютидолската синклинала и с едноименна стация е съавтор в монографията.

В книгата на Атанас Радойнов „Летописи за Вършило“, в част 3 на Иван Нанев „В здрача на миналото“, може да се прочете: „На 19 март 1968 г. в селото пристига геолож-

ка бригада с проф. Еким Бончев, Иван Батанджиев, Сава Савов, Митко Факалийски и Христо Дабовски.“

През 1974 г. Батанджиев напусна секция „Тектоника“ и се прехвърли в „Петрология“. Така с него се озовахме в един кабинет заедно с Иван Велинов. Немалко години с Батата имахме мирно кабинетно съжителство, украсено от плодотворно сътрудничество. Минералого-петроложките и структурно-тектонските изследвания на някои обекти с вторични кварцити в Средногорието и Родопите (отчетен доклад по договор с ДКНТП, 1976) са в основите на целенасочени детайлни изследвания на метасоматичната формация вторични кварцити в България.

През 1975 г. И. Батанджиев завършва „Анализ на деформациите в Люцканския магмен комплекс“. Това е великолепна характеристика, в която авторът доказва, че магмената и постмагмената хидротермална дейност се контролират от разломни нарушения с меридионално и субмеридионално направление. Направеният в стил „Батанджиев“ и на висота анализ на магмения комплекс дава идея за провеждане на търсеци и детайлни геологопроучвателни работи в някои райони на магмения комплекс (с. Глоговица, вр. Кръстатото дърво, с. Ерул, южно от р. Пръвка и др.). Важно заключение е, че перспективността на комплекса и района не трябва да се приема за изчерпана с приключване на експлоатацията на мина „Злата“. Прозорливостта на И. Батанджиев намери потвърждение в извършените в последните години геологопроучвателни работи за злато.

Наблюдателността му на терена и свойството да не пропуска нищо доведе по-късно установения от него кварц в голямо разкритие в мест. „Белия камък“ да бъде предложен заедно с други наши материали на Института по физика на твърдото тяло при БАН, където работеха по синтезирането на пиезоелектричен кварц. Оказа се, че кварцът от Трънско по чистота и високо съдържание на SiO_2 не отстъпва на бразилския кварц, който е световна суровина за кварц с пиезоелектрични свойства.

По двустранно сътрудничество през декември 1979 г. бяхме с И. Батанджиев в Грузия и Армения. Посетихме интересни находища (Маднеули, Каджаран, Кафан и др.), както и академичните геологически институти. Работихме с водещи специалисти на двете страни и навсякъде ни приемаха радушно. В една от приятелските вечери в дом на колега в Тбилиси, Батанджиев разкри непозната страна на личността си. Няколко негови изпълнения на пиано и китара предизвикаха възхищение.

Струва ми се, че сред разнообразието от научни изследвания в Предбалкана, Крайщето, Средногорieto и Родопите, Батанджиев най-много харесва района на Маджарово. Там той освен научните приноси помогна много и в практическо отношение за насочване на сондажите и минните работи, за доказването на запаси и т.н. Влечението му към района на с. Камилски дол е една от причините за работата на голям научен колектив (1984–1986). Той изследва и разработи „Структурен контрол на рудните минерализации“, доказва значението и важната роля на послонните рудоносни зони със стръмна ($>75^\circ$) до субвертикална пространствена ориентировка, а също така и на рудоносни зони, локализиращи по полегати разломни нарушения. Съществено е колективното заключение, че практически интерес представляват златоносните полиелементни минерализации. Изчислени са прогностни запаси и са дадени насоки за бъдещи геологопроучвателни работи.

С характерната си инициативност Батанджиев урежда договор с „Булгаргеомин“ за Монголия. Заедно с проф. Иван Велинов изпълняват теренните изследвания и опробването в много интересното находище Ундур Чагаан Обо. От голям колектив от Геологическия институт са извършени разнообразни анализи, микроскопски наблюдения и описания, дискусии върху типа и генезиса на орудяванията. Представеният доклад от геохимични, минераложки, петроложки и структурно-тектонски данни и интерпретации е приет с висока оценка и за дадените насоки и перспективи на геологопроучвателните работи (1981).

Иван Велинов, Иван Батанджиев и Ангел Кунов създават модел за осъществяване на идеята на Велинов за „Лаборатория по метасоматизъм“, в която да се извършват теоретични и практически изследвания на ниско-, средно- и високотемпературни метасоматични процеси. Освен тях в състава личат имената на Вера Иванова-Панайотова, Стойка Чипчакова, а по-късно в различно време се включват Петър Марчев, Милко Каназирски, Мария Горова, Пламен Чолаков, Надежда Велинова, Йордан Йорданов (аспирант). Лабораторията съществува самостоятелно от 1981

до 1990 г., когато се обединява със секция „Петрология“ в секция „Петрология и метасоматизъм“.

Много е постигнатото от И. Батанджиев в изучаването на структурните особености на проявите на метасоматичната формация вторични кварцити в България и както той обича да казва „структурите с веществен пълнеж“. Той съумя да изясни структурната позиция на вторичните кварцити и да представи основните закономерности в техния структурен контрол. Сред постиженията и приносите му в тази насока е и извеждането на югоизточната разломна система от 130° като основна и със значение за металогенната перспективност на зоните с киселинно извличане. Заслужава внимание тезата му, че вероятно тази система е линеамент от развитието на планетарната регматична мрежа. Като се обосновава на факти, Батанджиев прокарва идеята, че в регионално отношение тази разломна система е осъществена главно като младоалпийска директриса в някои открояващи се зони в нашата територия. Той обобщава изследванията и постиженията си в успешно защитен дисертационен труд „Структурен контрол на вторични кварцити в България“ (1987).

В периода 1992–1994 г. ст.н.с. д-р Иван Батанджиев е издигнат на поста председател на Комитета по геология и още от първите дни се опита да направи реформи в дейността му. Положи старание да разреши някои от проблемите на комитета в Либия. Във връзка с нефтогазоносната перспективност на България представи реферативни доклади в Хюстън, Лондон, Малта и Ню Орлинс. Направи усилия да спре изнасянето на информация от Геофонда („изчезваха“ геоложки проекти, доклади, експертизи и др.). развитието на политическите събития и съпротивата срещу неговите идеи доведоха до смяната му.

В професионално отношение по различни поводи Иван Батанджиев посети Гърция, Куба, Германия, Чехословакия, Полша, Русия, Малта, Армения, Грузия, Монголия, Япония, САЩ, Великобритания и Либия. За продължителен период от време е експерт-консултант на международни геоложки експедиции по линия на СИВ.

Той е внимателен и дипломатичен или остър и рязък към някои личности, с бърз, аналитичен и изобретателен ум, усет към новото, силен в теренната работа и теоретичните разсъждения, непокорен, самостоятелен и своеобразен, винаги официално и изискано облечен, непримирим към несправедливостите; по геоложките обекти и рудници го посрещаша с уважение. В една от минните изработки в Маджарово И. Батанджиев попадна на прекрасен голям образец от халкантиг, който дари на Природо-научния музей в София. Той откри голямо разкритие от алунит, в резултат на което се появи статията за жилния тип алунит от Маджарово. Батанджиев отказа съавторство, защото не сметна извършеното от него за достатъчно.

С цялата си научноизследователска дейност и резултати ст.н.с. д-р инж. Иван Батанджиев утвърди значението на детайлните структурни изследвания, показва се като учен с важни теоретични и практически приноси. Да пожелаем на 80 годишния юбилей здраве и дълги години живот!

проф. д-р Ангел Кунов